

[Minulost a paměť]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2002](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2002](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 19. 9. 2001
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 19. 9. 2001

[Minulost a paměť]

Tak, jak jsme se naučili mluvit a přemýšlet o tom, co se stalo, tedy o minulosti, tak jsme se naučili mluvit a přemýšlet o tom, co se stane, co bude, tedy o budoucnosti. Naprostá symetrie tu ovšem nebyla a nikdy nebude, i když lze o minulosti i o budoucnosti prohlásit, že „není“. Paměť nám umožňuje se k minulosti vrátet, zatímco nám na druhé straně chybí něco, co by nám zprostředkovalo vztah k budoucímu. Na nižších úrovních slouží paměť především k připomenutí již známého, abychom nemuseli tápat a vždy znovu si vymýšlet a dělat chyby. Ale vědomí funguje jako zesilovací (ovšem eo ipso i zeslabovací, neboť když je něco zesíleno, to ostatní musí být poněkud zeslabeno a odsunuto stranou) systém. Z toho, co se stalo, zachovává (tj. dovede zachovávat) paměť detaily, neboť ty jsou (mohou být) pro přítomnost mimořádně důležité. Ale vedle toho zachovává i úzkosti a strachy, a zásluhou vědomí a jeho schopnosti zesílit je nabývají úzkosti mimořádné intenzity. Nejde pak už jenom o paměť, ale přímo o jakousi posedlost; a tato posedlost se (i po pozdějším zeslabení) proměňuje v permanentní úzkost, ba děs z budoucnosti. Záchrana je pak viděna v tom, co bylo, a to znamená ve vypravování o tom, co bylo. A pochopitelně v „happy endu“: vyprávění bez happy endu jen oživuje zkušenost zmaru a porážek z minulosti, a proto musí být schopno přinejmenším relativizovat onu konečnost a definitivnost zmaru tím, že je příběh zmaru zařazen do širšího kontextu, který jej nejen vyvažuje, ale převažuje. Tím ovšem záchranu před zmarem posunuje do příběhu a tedy do minulosti (praminulosti). To je vlastní smysl mýtů. Výsledkem je naprostá orientace života na minulost a „naděje“ je zcela zaměřena na opakování toho, co se už stalo, na návraty a na napodobování pravzorů.

(Praha, 010919–1.)